

Період 1953-1965 років

1953 рік – своєрідний відлік розгортання у Радянському Союзі складних суперечливих процесів десталінізації політичного і духовного життя, спроб трансформації тоталітарних структур. Помітно активізувались ці процеси після XX з'їзду КПРС, який звільнив радянське суспільство від скутості, страху і невизначеності. Ці часи дістали назву “відлига”.

“Відлига” була викликана не лише особистим бажанням М.Хрущова чи збігом обставин. Нагальних змін вимагало саме життя. Західний світ вступав в еру модернізації, пов'язаної з науково-технічною революцією. “Змагання двох систем” вимагало нових темпів, нових імпульсів у розвитку радянського суспільства, прискорення економічного поступу, підвищення життєвого стандарту. В інтересах самозбереження тоталітарної системи проведено реформування певних її компонентів і структур, звільнення від тягара надцентралізму, майже повної самоізоляції та духовної скутості. До цього, звичайно, додавалися суто суб'єктивні прагнення частини партійно-державної бюрократії шляхом усунення сталіністів від влади задовольнити власні владні амбіції.

Початковий період десталінізації призвів до серйозних змін в Україні. Характерними рисами цього періоду стали припинення кампанії проти націоналізму, певне уповільнення процесу русифікації, зростаюча роль українського фактора у різних сферах суспільного життя. Процес десталінізації суспільного життя в Україні розгортався повільніше, ніж у центрі. Позначилася психологічна скутість страхом, прищеплювана сталінщиною українському народові, довгі роки боротьби проти “українського буржуазного націоналізму”.

Непоследовність десталінізації проявлялася і у справі реабілітації жертв репресій сталінізму. З мільйонів репресованих в 1954-1961 рр. реабілітовано лише 700 тис. чоловік. Серед них 4 серпня 1956 р. було реабілітовано жителя Баловного Сухановського Івана Андріановича, засудженого 22 червня 1937 р.

У вересні 1954 р. в Баловненській школі навчалися 363 учні. Працювало приміщення школи і влітку, зокрема на період літніх канікул 1954 р. воно здавалось в оренду Миколаївському морпорту для влаштування піонерського табору, а зароблені гроші були використані для ремонту школи.

У 1954 р. Баловненська школа (директор Л.Т.Солопа) стала середньою, тому були укомплектовані старші класи, проведено поточний ремонт приміщення, завезено паливо. Колгосп зобов'язався облаштувати майстерню та надати дизель як навчальне приладдя. Для переходу на однозмінне навчання необхідно було добудувати 3 класні кімнати та один навчальний кабінет. У вересні 1961 р. відкрито вечірню форму занять. Незважаючи на істотні

не тільки, впроваджена система вечірньої і заочної освіти для сільської молоді, яка справдала себе. Загальноосвітній рівень молоді зріс майже удвічі.

Незважаючи на певну “відлигу” в культурній сфері в центрі, на Миколаївщині стояли суворі “заморозки”. Про це свідчило становище в аматорському мистецтві. Більшість керівників художньої самодіяльності відверто нехтували підбором українського репертуару. Хорові, драматичні гуртки, художнього читання не мали в репертуарі творів українських авторів. Те ж саме відбувалося в музично-танцювальному жанрі. З цього приводу Миколаївське обласне управління культури змушене було констатувати: “Це тривожне становище свідчить про недооцінку розвитку художньої самодіяльності на рідній мові з боку міських і районних комітетів партії, облпрофради, завкомів та управління культури”. Насправді це результат продовження русифікаторської політики радянської влади на півдні України.

За друге півріччя 1953 р. клуб села Баловного провів таку роботу: прочитано 24 лекції та 5 доповідей, з них 6 лекцій та 3 доповіді приїжджими лекторами. З номерами художньої самодіяльності виїжджали до сіл Кир’яківка та Костянтинівка. У 1956 р. біля клубу було створено парк, заборонено проїзд транспорту, біля пам’ятника загиблим воїнам посаджено дерева, кущі та квіти.

Згідно з доповіддю завідуючого клубом Л.Ф.Гаркуші від 24 вересня 1956 р. у Баловненському клубі працюють драматичний, хоровий та гурток художнього читання, демонструються кінофільми. Сільська бібліотека обслуговувала бригади в полі, тваринницькі ферми, випускала “польові листки”.

Паралельно з “відлигою” в галузі суспільно-політичного і культурного життя розгорталася програма реформування економіки. Багато обіцяли нововведення в сільському господарстві.

Не в змозі зрушити економіку відсталих колгоспів з мертвої точки, влада вдається до адміністративно-примусового закріплення (“шефства”) підприємств над цими колгоспами для надання всебічної допомоги. Найбільш ефективним стало виробниче “шефство”: будівництво теплиць, тваринницьких ферм, спорудження зрошувальних систем, механізація трудомістких процесів у тваринництві тощо. У липні 1957 р. в колгоспі “Шлях до соціалізму” збудували новий свинарник, а у вересні цього ж року зобов’язали голову колгоспу Дундука Д.Л. розпочати будівництво нового пташника.

Посівно-збиральні кампанії, що проводилися з участю городян, виявились економічно неефективними: призводили до ушкодження посівів, втрати врожаю під час збирання, городяни показували низьку ефективність праці (деякі з них не заробляли за день навіть на одноразовий обід) та ін.

В той же час селяни не дуже поспішали на колгоспні поля і ферми. Деякі з них навіть цілодобово займались так званим кустарним промислом: виготовлення віників, плетіння кошиків, виготовлення глиняного посуду, пошиття одягу, взуття тощо. Влада рішуче боролася з подібного роду “нетрудовими” доходами як економічними, так і судово-адміністративними засобами.

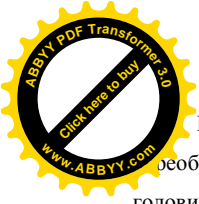
Відчужені від засобів виробництва селяни прагнули всіляко уникнути колгоспної робітничої праці і залучитися до можливих в тих умовах засобів виживання: кустарництва, роботи в підсобному господарстві тощо. З тієї ж причини не гребували вони й крадіжками за принципом “все навколо колгоспне – все навколо моє”, приписками та іншими “злочинами”.

А хрущовські експерименти не тільки не виводили з кризи колгоспну систему, а ще більше її поглиблювали. Взяти хоча б реорганізацію в 1958 році машинно-тракторних станцій. На перший погляд це мало позитивне значення: майно МТС передавалось колгоспам, була скасована зайва ланка системи управління сільськогосподарським виробництвом. Насправді це відверте ошукування колгоспів і колгоспників. Техніку, що раніше належала МТС, колгоспи були зобов’язані викупати за високими цінами. В протоколі засідання правління колгоспу “Шлях до соціалізму” від 18 березня 1958 р. є відомості про закупівлю у Грейгівської МТС тракторів, комбайнів та іншої сільгосптехніки.

Реорганізація МТС і передача техніки колгоспам викликала значні труднощі у розвитку сільського господарства. Великі одноразові фінансові затрати обезкровили і без того низький бюджет колгоспів, що негативно позначилося на розвитку сільськогосподарського виробництва у наступні роки. Значно зменшилися прибутки колгоспів, а їх економіка та фінанси, що ледь стали на ноги у п’ятій і особливо у шостій п’ятирічках, знову опинилися в критичному стані.

Стан сільського господарства у Баловному був таким. У колгоспі “Шлях до соціалізму” надій молока на одну фуражну корову в 1954 р. становив 733 л, у 1955 р. – 1500 л. Колгоспники змушені купувати картоплю для посадки у Хмельницькій та Черкаській областях. У 1955 р. було зібрано високий врожай соняшнику – по 16 ц з 125 га. Активно впроваджувались посіви “надкультури” – кукурудзи. В лютому 1956 р. за її посадку були нагороджені медалями Захар’ян, Рябенчук, Лавренчук. У квітні цього ж року жителі села займалися благоустроєм Баловного. Було посажено 14800 фруктових дерев, 4300 декоративних та 1800 кущів.

Рішенням засідання правління колгоспу “Шлях до соціалізму” від 27 квітня 1957 р. були премійовані кращі колгоспники: Горбенко І.Ф., Брижата Н.О., Гаркуша В.Ф., Буріменко І.В., Соловей Л.І., Чорна С.В., Купрій Л.О., Жандарова О.В., Соловей О.Г., Сіряченко Г.М., Гураєвський М.С., Бандура І.А., Жепало П.І., Колот М.К.

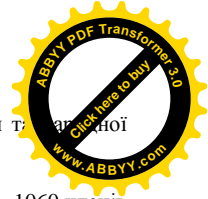
На першій сесії шостого скликання Баловненської сільради від 5 березня 1958 р. обрано виконком у тому ж складі: голова – Кримчаков Микола Романович, заступники – Горбенко Іван Федорович, секретар – Піскун Віра Іванівна. Всього обрано 23 депутати. В будинку сільради надано приміщення для розміщення поштового відділення.

У 1958 р. списано з колгоспів значні суми боргів. Підвищилися заготівельні ціни на сільськогосподарську продукцію. Всі ці заходи, а також підвищення рівня агротехніки, ширше застосування мінеральних добрив створили умови для зростання сільськогосподарського виробництва.

У травні 1958 р. в селі працювали 3 магазини від Матвіївського СПО.

Згідно з Указом Президії Верховної Ради СРСР від 26 лютого 1958 р. доярку колгоспу “Шлях до соціалізму” Жовтневого району Забанжалу Катерину Сафатіївну нагороджено медаллю “За трудову відзнаку”.

З початку 1958 року у колгоспі “Шлях до соціалізму” проведено сіяву ранніх зернових та пізніх культур у самий короткий термін та на високому агротехнічному рівні, виконано зобов’язання за 4 місяці з виробництва молока, надої від кожної фуражної корови – 717 кг, отримано по 9 ц м’яса на 100 га с/г угідь, виконано 50% річного плану отримання яєць. За високі виробничі показники у розвитку багатогалузевого колгоспного виробництва правління колгоспу та парторганізація оголосили подяку механізаторам: бригадиру Колоту Віктору, помічнику бригадира Бандурці Івану Яковичу, трактористам Гаркуші Володимирі Феофановичу, Катричу Віктору Васильовичу, Брижатову Івану Максимовичу, Горбенку Анатолію Семеновичу, машиністу Брижатову Степану Григоровичу, причіплювачу Білому Петру Петровичу, агроному Желязкову Василю Федоровичу; рільникам: ланковим Сіряченко Анастасії Лазарівні, Ільницькій Євгенії Федорівні, колгоспницям Гаркуші Ніні Федорівні, Брижатій Євгенії Іванівні, Бандурці Петру Васильовичу; овочеводам Сіряченко Ганні Федорівні, Кравченко Марфі Іванівні, Горбенко Марфі Семенівні, Жепало Євдокії Олексіївні, Піскуну Терентію Семеновичу, Гаркуші Петру Федотовичу; тваринникам: завідувачому МТФ Бандурі Петру Яковичу, дояркам Плешкан Євдокії Миколаївні, Забанжалі Катерині Сафатіївні, Бомбулі Катерині Кирилівні, Марченко Дарині Яківні, Ясевич Ганні Теодорівні, телятниці Шерстюк Марії Петрівні, скотарям Павлову Івану Ісаковичу, Остапову Михайлу, Ясевичу Теодору, Бандурі Надії Іванівні, свинарям Андрієвій Олені, Кулик Стефі Яківні, Жепало Вірі Андріївні, Солов’ю Андрію Тимофійовичу; вівчарям Бурименку Івану Васильовичу та Горбенку Якову Андроновичу; пташникам: завідувачому Білому Анатолію Васильовичу, пташницям Шурмі Юлії, Горбенко Надії Миколаївні; будівникам: бригадиру Сіряченку Юхиму Івановичу, Шумило Петру Захаровичу, Бондарю Петру, Горбенку Василю Лаврентійовичу; теслярам та ковалям: Бандурі Івану Опанасовичу, Зінченку Василю

будує устрою та шляхового будівництва, а також культури, охорони здоров'я та спортивної діяльності.

Станом на 1 січня 1960 р. в колгоспі ім. Кірова нараховувалося 755 дворів, 1060 членів колгоспу. Будівлі колгоспу: 11 конюшень, 6 корівників та воловників, телятник, 3 вівчарні, 3 птахарні, 8 зерносховищ, 3 картоплесховища, 2 овочесховища, 2 механічні млини, теслярсько-столярна майстерня, 2 кузні. У цьому ж році розпочалося будівництво дороги від с. Баловного до с. Матвіївка; прийнято рішення про найменування вулиць села: Набережна (вулиця над р. Південний Буг), Садова (друга від р. Південний Буг), ім. Кірова (біля сільського клубу), ім. Леніна (де розміщені сільрада та правління колгоспу), Піщана (паралельно вул. ім. Кірова), Лісова (перпендикулярно вул. Піщаній).

Головою сільвиконкому було обрано Лубковського Т.І., заступником голови – Солопа Л.Т., секретарем – Танасієнко В.М. Всього обрано 50 депутатів.

Кошти самообкладання за 1962 р. були використані таким чином: на будівництво та ремонт колодязів – 79 крб. 08 коп., на ремонт шкіл – 1000 крб., на ремонт медустанів – 757 крб. 69 коп., на ремонт культосвітніх установ – 26 крб. 60 коп., інші видатки – 123 крб. 33 коп., разом витрачено – 1986 крб. 70 коп., залишок на 01.01.1963 р. – 4127 крб. 44 коп.

Стан медичних закладів був таким: медпункти (ФАП) с. Баловне та с. Матвіївка обслуговували близько 3 тис. населення. У штаті кожного ФАП – фельдшер та дві акушерки. Амбулаторний прийом хворих взимку вели з 9-00 до 13-00, влітку – з 8-00 до 12-00, потім – оформлення документів, патронаж дітей. Проводяться бесіди в медпунктах, на дому при обходах, на фермах, організовано санітарну дружину. Проведено капітальний ремонт ФАП. Завідуючі ФАП – Іваненко Л.М. та Полив'яна Л.Г.

Порівняння показників сільськогосподарського виробництва за 1954 та 1963 рр. у колгоспі ім. Кірова дає такі результати:

Показник	1954 р.	1963 р.
Молоко, ц	98	196
М'ясо, ц	24	43
Вовна, ц	105	177
Яйце, шт.	4610	18000
Зерно, ц	7969	2200
Грошові прибутки Колгоспу, крб.	2013,4	12333
Основні кошти виробництва Колгоспу, крб.	4975	32088

Найкращі тваринники колгоспу: доярки – Горбенко Надія Михайлівна, Мельник Софія Федорівна, Ясевич Ганна Теодорівна, Гаркуша Катерина Сафатівна, Рублевська Ганна Мар'янівна, свинарки – Теленко Олександра Пантеліївна, Гончарук Ксенія, свинарі – Петрик

Петро Тимофійович, Оводова Марія Олександрівна, Катрич Зінаїда Василівна, Теленко
Силь Іванович, пташниця Теленко Ніна Іванівна, телятниці – Савенко Ксенія Миколаївна,
Кралько Стефа Іванівна, тваринники – Костирко Опанас, Горбенко Федір Григорович,
Гаврош Іван Григорович, технік штучного осіменіння Білий Анатолій Васильович.

У березні 1965 р. виконком Баловненської сільської ради Новоодеського району було
обрано у попередньому складі. Депутатам дані накази виборців: у с. Баловному
відремонтувати кладовище, міст, побудувати типові приміщення школи, дорогу від села до
Новоодеського шосе за рахунок колгоспу, лікарню, відкрити побутові майстерні та дитсадок.